

Eläinten terveys ja hyvinvointi

Ohje pitopaikan näytteenotosta todettaessa EHEC -bakteeri teurastamoseurannassa tai epäiltäessä pitopaikan olevan ihmisessä todetun tartunnan alkulähde

PITOPAIKAN NÄYTTEENOTTO TODETTAESSA EHEC -BAKTEERI TEURASTAMOSEURANNASSA TAI EPÄILTÄESSÄ PITOPAIKAN OLEVAN IHMISESSÄ TODETUN TARTUNNAN ALKULÄHDE**1. Pitopaikan näytteenotto todettaessa EHEC -bakteeri teurastamoseurannassa**

Jos teurastamonäytteenotossa todetaan toistuvasti EHEC -bakteeri saman pitopaikan nautojen ulostenäytteissä ja edellisestä näytteenotosta on kulunut vähemmän kuin kolme vuotta, näytteenottoa ei tarvitse tehdä.

1.1. Ensimmäinen näytteenotto

Pitopaikasta otetaan pintapuhtausnäytteitä ympäristön saastuneisuusasteen ja nautoihin kohdistuvan tartuntapaineen selvittämiseksi. Ulostenäytteitä ei oteta. Pintapuhtausnäytteitä otetaan erityisesti juomakupeista, ruokintapöydiltä ja -astioista sekä tarvittaessa myös rehuvarastosta ja rehunjakolaitteista. Mikäli pitopaikassa on useita osastoja, otetaan näytteitä mahdollisuuksien mukaan pitopaikan kaikista osastoista.

Pintapuhtausnäytteiden ottamiseen soveltuvat steriloidut, puskuroidulla peptonivedellä tai fysiologisella NaCl-liuoksella kostutetut noin 5 x 5 cm:n kokoiset vaahtomuovikuutiot tai sideharsotaitokset. Pintapuhtausnäytteet pakataan muovipusseihin, joihin merkitään vedenkestävällä merkintäkynällä näytteen juokseva numero. Läheteeseen kirjataan juoksevan numeron lisäksi tieto näytteenotto paikasta. Näytteitä ei saa yhdistää.

Näytepusseja pakataan muovipussiin ja jäädytetään mahdollisimman nopeasti 4 ± 2 °C lämpötilaan. Näytteitä ei saa pakastaa.

Ensimmäisen näytteenoton näytteet tutkitaan Kuopiossa Eviran eläintautibakteriologian tutkimusyksikössä.

Taulukko 1. Tutkittavien pintapuhtausnäytteiden lukumäärä

Nautojen lukumäärä pitopaikassa	Tutkittavien näytteiden lukumäärä
1-199	10–14
200–499	19
500–999	29
1000 tai enemmän	39

1.2. Toinen näytteenotto

Jos yhdestä tai useammasta pitopaikassa otetusta tuotantoympäristönäytteestä todetaan EHEC-bakteeri, kunnaneläinlääkäriin on suoritettava pitopaikassa toinen näytteenotto. Toinen näytteenotto tehdään 2–3 kuukauden sisällä ensimmäisestä näytteenotosta. Näytteet otetaan taulukon 1. mukaisesti.

Toisen näytteenoton näytteet tutkitaan Eviran ulkopuolisissa laboratorioissa.

Eläinten terveys ja hyvinvointi

Ohje pitopaikan näytteenotosta todettaessa EHEC -bakteeri teurastamoseurannassa tai epäiltäessä pitopaikan olevan ihmisessä todetun tartunnan alkulähde

2. Pitopaikan näytteenotto epäiltäessä pitopaikan olevan ihmisessä todetun EHEC -tartunnan alkulähde

Pitopaikasta otetaan sekä eläinten ulostenäytteet että pintapuhtausnäytteet, taulukoiden 2. ja 3. mukaisesti. Uloste- ja pintapuhtausnäytteiden yhteisnäytemäärä ei saa olla yli 50, ellei Eviran kanssa toisin sovita.

2.1. Ensimmäinen näytteenotto

Näytteenotto painotetaan karjan nuorimpiin eläimiin. Eläimet tutkitaan pääsääntöisesti 10 eläimen yhteisnäyttein. Poikkeuksellisesti voidaan yhteisnäytteeseen yhdistää alle 10 eläimen näytteet, jos eläinten jakaminen tarkoituksenmukaisesti näytteenottoryhmiin tätä edellyttää. Mikäli pitopaikassa on useita osastoja, otetaan näytteitä mahdollisuuksien mukaan pitopaikan kaikista osastoista.

Yhteisnäytteet voidaan koota yksilökohtaisista peräsuolinäytteistä tai karsinan pohjalta otetuista näytteistä. Yhteen yhteisnäytteeseen voidaan yhdistää korkeintaan kymmenen naudan osanäytteet. Peräsuolen loppupäästä näytteet otetaan kertakäyttöisellä tutkimuskäsineellä. Tarvittaessa voidaan näytteenoton helpottamiseksi käyttää liukasteena parafiiniöljyä. Yhden osanäytteen on sisällettävä vähintään 10 g ulostetta. Karsinan pohjalta kerätään eläinten lukumäärää vastaava määrä vähintään 10 g suuruisia osanäytteitä.

Osanäytteet voidaan kerätä esimerkiksi 5 litran pakastepusseihin tai rektalisointihanskoihin. Pussiin tai hanskaan lisätään lopuksi hieman kädenlämpöistä puhdasta vettä ja näyte sekoitetaan pussia tai hanskaa puristelemalla tasaiseksi massaksi. Vaihtoehtoisesti voidaan osanäytteet kerätä puhtaaseen muovisankoon ja sekoittaa siinä. Sekoitetusta ulostemassasta otetaan näytteeksi noin 50 g, joka pakataan esimerkiksi puhtaaseen, tukevaan pakasterasiaan, ulostenäytepurkkiin tai sulkuliitokselliseen pakastepussiin. Rektalisointihanskasta voidaan katkaista saksilla yksi sormi ja valuttaa näyte sitä kautta purkkiin. Näytepurkkeihin tai pusseihin merkitään vedenkestävällä merkintäkynällä näytteen juokseva numero. Lähetteeseen kirjataan juoksevan numeron lisäksi tieto eläinryhmästä tai osastosta, josta näytteet on otettu.

Näytepurkit tai -pussit pakataan isompiin muovipusseihin ja jäädytetään mahdollisimman nopeasti 4 ± 2 °C lämpötilaan. Näytteitä ei saa pakastaa.

Näytteet tutkitaan Kuopiossa Eviran eläintautibakteriologian tutkimusyksikössä.

Taulukko 2. Tutkittavien ulostenäytteiden lukumäärä

Nautojen lukumäärä pitopaikassa	Tutkittavien nautojen lukumäärä
1-20	Yhtä suuri kuin nautojen lukumäärä
21-29	20
30-39	25
40-49	30
50-59	35
60-89	40
90-199	50
200-499	55
500 tai enemmän	60

Eläinten terveys ja hyvinvointi

Ohje pitopaikan näytteenotosta todettaessa EHEC -bakteeri teurastamoseurannassa tai epäiltäessä pitopaikan olevan ihmisessä todetun tartunnan alkulähde

Taulukko 3. Tutkittavien pintapuhtausnäytteiden lukumäärä

Nautojen lukumäärä pitopaikassa	Tutkittavien näytteiden lukumäärä
1-199	10–14
200–499	19
500–999	29
1000 tai enemmän	39

2.2. Toinen näytteenotto

Jos yhdestä tai useammasta pitopaikassa otetusta näytteestä todetaan EHEC-bakteeri, kunnaneläinlääkärin on suoritettava pitopaikassa toinen näytteenotto. Toinen näytteenotto tehdään 2–3 kuukauden sisällä ensimmäisestä näytteenotosta. Näytteet otetaan taulukoiden 2. ja 3. mukaisesti. Näytteet tutkitaan Kuopiossa Eviran eläintautibakteriologian tutkimusyksikössä.

3. Poikkeukset näytteenottoon

Jos EHEC – bakteeri todetaan raakamaitoasetuksen mukaisissa uloste- tai raakamaitonäytteissä, ei valtio maksa siitä seuraavaa näytteenottoa eikä tutkimuksia.

4. EHEC -tutkimuksia tekevät laboratoriot**4.1. Ensimmäisen näytteenoton näytteet sekä humaanitapauksiin liittyvän uusintanäytteenoton näytteet**

Näytteet tutkitaan Kuopiossa Eviran eläintautibakteriologian tutkimusyksikössä. Näytteiden lähettämisestä tulee sopia etukäteen Kuopion toimipaikan kanssa, oikean tutkijan tavoittaa varmimmin yksikön toimistoon soittamalla. Lähetteenä käytetään EHEC-positiivisten tilojen seurantanäytteet -tutkimuslähetettä.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/lomakkeet+ja+ohjeet/elaimet/elaintautitutkimus/>

Evira, Eläintautibakteriologian tutkimusyksikkö, Kuopio

Sirpa Heinikainen puh 044 7201 780, sähköposti sirpa.heinikainen@evira.fi

Tarja Pohjanvirta puh 044 7201 493, sähköposti tarja.pohjanvirta@evira.fi

Näytteiden lähettämisestä sopiminen
toimisto ma - pe 8.00 - 16.15, puh. 029 530 4952

Katuosoite (Postin Ovelle-paketti ja pikakirje)
Evira Kuopio
Neulaniementie 4
70210 KUOPIO

Osoite linja-autolla lähetettäessä
Evira Kuopio
Matkahuolto KUOPIO

Eläinten terveys ja hyvinvointi

Ohje pitopaikan näytteenotosta todettaessa EHEC -bakteeri teurastamoseurannassa tai epäiltäessä pitopaikan olevan ihmisessä todetun tartunnan alkulähde

4.2. Toisen näytteenoton näytteet, kun kyseessä on teurastamoseurannan kautta löytynyt EHEC -positiivinen pitopaikka

Toisen näytteenoton näytteet tutkitaan Eviran ulkopuolisissa laboratorioissa, alla lueteltu ne laboratoriot, jotka ohjeen käyttöönoton ajankohtana tekevät EHEC -tutkimuksia tuotantoympäristönäytteistä. Näytteiden lähettämisestä tulee sopia etukäteen laboratorion kanssa. Lähetteenä käytetään EHEC-positiivisten tilojen seurantanäytteet -tutkimuslähetettä.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/lomakkeet+ja+ohjeet/elaimet/elaintautitutkimus/>

Eviran ulkopuolisten laboratorioiden luettelo löytyy Eviran internetsivuilta, luettelossa on mainittu ne tutkimukset, joita laboratorio tekee.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/esittely/toiminta/laboratoriotoiminta/eviran+hyvaksymat+laboratoriot/>

Muutkin laboratoriot kuin listassa luetellut voivat ottaa EHEC -näytteitä vastaan ja toimittaa niitä eteenpäin tutkittavaksi toiseen laboratorioon. Asiasta tulee kuitenkin aina sopia etukäteen laboratorion kanssa, sillä näytteiden tutkiminen on pääsääntöisesti aloitettava 48 tunnin kuluessa näytteenotosta.

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry, Tampere

PL 265
33101 Tampere
Puh. 03 246 1208
laboratorio@kvvy.fi

Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy

Joensuun laboratorio
Jokikatu 8
80220 Joensuu
Puh. 050 3006 038
laboratorio.joensuu@ymparistotutkimus.fi

SeiLab Oy

Seinäjoen elintarvike- ja ympäristölaboratorio
Vaasantie 1 C
60100 Seinäjoki
Puh. 06 425 5701
seilab@seinajoki.fi

Oulun seudun elintarvike- ja ympäristölaboratorio

Tutkijantie 4 F
90590 Oulu
Puh. 044 703 67 55
elintarvikelaboratorio@ouka.fi

MetropoliLab Oy

Viikinkaari 4, Cultivator II
00790 Helsinki
Puh. 010 391 350
metropolilab@metropolilab.fi